

A n e t r æ e t

Nr.3 / august 2011

ISSN: 1603 – 0281

Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening

Indhold

Side 3

- **Harddisken,**
- **Kassererens hjørne,**
- **Nyt fra Sjællandsgruppen,**

Side 4

- **Ø-arkivets Venner**
- **Udflugtssteder 3 af 5 del**

Side 7

- **Hvad et foredrag kan føre til**
- **Nyt fra Arkivalieronline**

Side 11

- **"Signen, manen og maalen" - magi på Bornholm i 1679!**

Side 13

- **Tilbud**
- **Købstad - Helligkilder – damme**

Side 15

- **Konkurrencen,**

Bagsiden

- **Bestyrelsen,**

Kære medlemmer!

Så er det sommer og tiden går hurtigt, så det varer ikke længe, før vi skal til den igen. Bestyrelsen håber at foreningens medlemmer glæder sig til vinterens program ☺.

Jeg har en bøn til de af jer, der modtager bladet og elektroniske meddelelser. Vil i ikke tjekke jeres e-mail adresser på hjemmesiden om de er korrekte, da vi får en del elektronisk post retur.

Bestyrelsen arbejder også på, at de af foreningens medlemmer, som ikke kan komme i Ø-arkivet på hverdage, pga. arbejde eller lign. kan komme på lørdage.

Vi arbejder på, at have åbent en til to gange om måneden, så hold jer orienteret på hjemmesiden, eller i næste blad, da vi ikke på nuværende tidspunkt, har alle formaliteterne på plads.

Redaktør & Formand Hans Ressel

Dato	Emne
Lørdag d. 10.09.2011	Bustur
Onsdag d. 14.09.2011	Per-Kristian Fyhn, Norge: Om sin Bornholmske slægt
Lørdag d. 08.10.2011	Karin Lützen: Mors hemmelighed
Onsdag d. 09.11.2011	Erik Kann: Jeg har kun almindelige mennesker i min slægt

Forsidebillede: "Busturen 2009 foredrag på Rispebjerg"

➤ **Harddisken**

Opdatering 14 og 15 er kommet på hjemmesiden, 14, 15, 16, 17 & 18 er sendt ud til dem som har købt harddisken. 16, 17, & 18 er så store at de ikke bliver lagt ud på hjemmesiden så derfor er de sendt ud til jer.

Philip har meddelt at opdatering 12 og 13 er fjernet fra hjemmesiden.

Vedr. opdateringer til harddisken.

I skrivende stund er jeg vel ved at være færdig med at sende den seneste ret store opdatering ud til de ca. 300 af vore medlemmer, der har erhvervet vores kirkebogsdata mm.

Jeg håber, at I nyder godt af det store arbejde en række af vore medlemmer har bidraget med. Jeg tænker her specielt på "dødsattesterne", "lægds-og sørullerne" og "arresterede og straffede bornholmere", som især er John G. Christensens fortjeneste.

En af opdateringerne vedrørte specielt kirkebøgerne.

Denne opdatering gik ind og fjernede alle CPR-numrene. Håber vi !!!!!

Selvom vi synes, vi har været meget omhyggelige i vores gennemgang af alle de mange sider, så kunne det jo godt være, at der er et enkelt sted vi ikke har opdaget.

Så – HVIS du støder på en side med et CPR-nummer, vil vi MEGET gerne bede dig meddele os dette.

Så retter vi det i en senere opdatering.

**Tonni & Hans i samarbejde
med Philip**

➤ **Kassererens hjørne..**

MANGE TAK – til de rigtig mange medlemmer, der husker at skrive deres medlemsnummer på, når de indbetaler via netbank.

Det gør mit arbejde ret meget lettere.

mvh. Tonni

➤ **Nyt fra BSLF Sjællandsgruppen**

Slægtsforskergruppen i Gerlev er nu etableret, vi mødes den 1. tirsdag hver måned i slægtsforskersæsonen.

Vi starter igen den 6. sep. kl. 19.00, da kommer John G. Christensen og fortæller om den store database han har lavet med skifte/skødeprotokollerne.

Hvis du har lyst til at høre, hvad vi kan bruge Johns database til, eller hvis du

bare vil se om denne gruppe er noget for dig, er du velkommen til
Vestergaardsvej 8, 3630 Jægerspris

Men da pladsen er begrænset, er du nødt til at tilmelde dig på tel. 24201719 eller anette.schoenwandt@gmail.com senest 2. sep.. Tilmelding sker efter først til mølle princippet.

Foreningen giver kaffen og eneste krav er at du er medlem af BSLF.

Med venlig hilsen

Anette Schönwandt, medlem 219.01

➤ Ø-arkivets Venner

Har du lyst til at hjælpe på Ø-arkivet med forskellige opgaver såsom indtastning, registrering af arkivalier, transskribering af tekster og lign. så er du velkommen til at kontakte os med dine oplysninger og kompetencer. Vi vil så forsøge at matche dig med en opgave på arkivet.

Kontakt os på tlf.: 56921011 eller mail: arkiv@brk.dk. Du er også velkommen ved personlig henvendelse hos Bornholms Ø-arkiv, Pingels Allé 1 i vores åbningstid man.-tors. 10-16 og fredag 10-14.

Arkivleder Anette Eriksen

➤ Rønneboernes sommerudflugtssteder gennem halvandet hundrede aar.

Del 3 af 5

Af arkitekt K. Thorsen 3-7. august 1926 i Bornholms Tidende

III

Et Par af de skønnest beliggende Udflugtssteder ved Rønne er Vandmøllen og Skovly, begge ved den vandrige Blykobbeaa.

Vandmøllen, der, som Navnet lyder, har en endnu bevaret Vandmølleindretning ejedes i 1850'erne af Hans Jensen Kure. Den Gang var Møllen i Drift og havde ikke mindre end 3 Kværne. Ejendommen, en Arvefæstelod, havde et Jordtilliggende af 2 Td. Land, der for det meste bestod af de frugtbare og meget skønt beliggende Bakkeskrænter mod Aalejet. Efter Kures Død drev hans Enke Ejendommen en Aarrække, indtil hun 1875 solgte Vandmølle, Hus og Jorder til Sømand Thomas From Kofoed for 3000 Kr. Thomas Kofoeds Andragende om Bevilling til at drive Beværtning i Vandmøllen i Sommerhalvaaret anbefalede saavel af Nyker Sogneraad som af Rønne Købstad og Amtet. Den næste Ejer, Hovmester Isberg, ofrede adskiligt paa Bygninger m. v., og Adgangen

til Vandmøllen lettedes ved Anlæget af en Cyklesti. Besøget steg stærkt i denne Ejers Tid, og i den smukke gamle Frugthave holdtes jævnligt større Møder. De nye Bygninger betød et betydeligt Fremskridt, medens de endnu bevarede gamle Længer, det lave Stuehus, Stalden og Vandmøllen, alle med hvidkalkede Vægge, Bindingsværk og mosgroede Straatage, bevarede Idyllen. Thi idyllisk ligger Vandmøllen, gemt mellem kuplede Trækroner i den dybe Aadal.

Her er noget af den Stemning, som Indskriften paa Stenen ved Prinsens Kilde (til Minde om Prins Christian Frederiks Besøg 1824), tæt vest for Vandmøllen, indledes med:

Milde Glæder Kilden spreder Om sin
Bred Ynde hviler Blomsten smiler I
dens Fjed

Peder Dam Jespersens Ønske, at den af ham plantede Skov i Fremtiden vilde blive et lunt Værn for Bondens Kornagre, en god Brændeplads til at skaffe Husmanden Dagværk og Varme og en glad Tumbleplads for Byborgeren og hans Børneflokk, ses intet Steds tydeligere opfyldt end her ved Vandmøllen.

Efter forskellige Ejere i den senere Tid er det populære Etablissement i Aar købt af Danskamerikanerne Brødrene Dam, Sønner af Australiefareren,

Guldgraveren E. H. W. Dam, nu boende i Rønne.

Som den smukke Vandmølle-Ejendom nu ligger, erhvervet af denne Familie, levendegør den Digterens Ord: Jeg ved, der er skønnest i Danmark.

Men Vandmøllen har en skarp Konkurrent (og al sund Konkurrence er god) i Skovly, den tidligere Gundbergs Have. Ak ja! Barneerindringen fremkalder endnu Billedet af gamle Hans Gundberg, den venlige Mand med det kraftige Hageskæg, en rigtig gammel Sømandstype, som han puslede omkring sine Baade, faderligt formanende os noget viltre Dreng, naar vi sprang ombord i den af os udvalgte Barkasse, der kunde krænge faretruende ved Starten af en rask Rotur langs den blanke Aa.

Gundbergs Have var for os Børn noget af Eventyret. Særlig i Kirsebærtiden, nar Træerne bugnede af de søde, saftige Bær, og Fader Gundberg ikke var knap med en Haandfuld. Og Folkelivet herude med de mange Møder. Den pyntede Talerstol, hvor gamle Redaktør Smidt svang Ordets blinkende Kaarde under den tavse Vagt af to lyseblaa Gendarmer - Provisorietidens Symbol - Hurraraabene fra Forsamlingen efter Talens Slutning, og endelig Sangkorets flerstemmige Harmoni til Ordene: Jyden han æ stærk aa sej, der gav Ekko langs de skovkransede Aabredder. Jo Skovly, som det nu hedder, har en god Tradition. Ikke mindst var

der Rift om Madam Gundbergs (ikke Richs) Kaffe. Lysthavende stod i Kø ved det trange Køkken, hvor Duften af de hjemmelavede og do. malede Bønner vakte Forventning om den kommende Nydelse i de tætgroede Lysthuse, hvor Bord og Bænke havde faaet en frisk Opmaling af gamle Gundbergs Sømands-Pensel.

Gundbergs Have, om Forladelse Skovly, er blevet adskillig moderniseret baade med Nybygninger og andet, men selve den smukke Natur, Skoven med Aaløbet og Badestranden er endnu den samme. Prægtige, nyanlagte Spadsere-og Cyklestier letter Adgangen fra Nord og Syd. Danmarks smukkeste Cyklesti, som Kendere har døbt den, har ved Midten af sit 8 Kilometer lange Løb den smukke Perle, den gamle Gundbergs Have ved Aaen.

Endnu et Udflugtssted i Nord hørte til Rønneboernes Forlystelsesliv i ældre Tid, Biskops Kilde. I denne Forbindelse har Stedet sin specielle Interesse. Thi noget fra Naturens Side egentlig sevärdigt var der ikke. En lille Lund og en Smule Eng var vist nok det hele. Men Udflugten hertil var den sidste Rest af en ældgammel Tradition fra en Tid, da det lille Kildevæld (til venstre for Amtslandevejen ved Biskops Kildehuset, knap en Kilometer nord for Aabygaardene) regnedes for en af de hellige Kilder, hvis Vand tiltroedes helbredende Egenskaber. De ældste i Rønne ved endnu at tale om Køreture

til Biskopskilde i deres Barndomstid. Man lejrede sig i Græsset om Madkurvene, drak af Kildens Vand (uanset om man tillige kneb sig en Syp eller et Glas Mælk, tinget hos Biskoppen paa Kildehuset) og forslog ellers Tiden med Leg og Dans, indtil det blev Tid at køre hjem.

Thura nævner i sin Bornholms Beskrivelse 1756 Biskopkildens Vand meget dejligt, klart og velsmagende, og Kilden var endnu 1876 saa berømt, at Kong Christian den Niende og Dronning Louise under Majestæternes Bornholmsbesøg dette Aar gjorde holdt her, hvor Omegnens Beboere havde rejst en Æresport for Kongeparret.

Men i senere Aar er Kilden desværre udtørret, og et mægtigt Piletræ, der skyggede over Kilstedet er fældet. Aarsagen til Kildevældets Svigten, paastaar Ejeren, er de omfattende Vandboringer, der i en Aarrække foretoges paa det tæt ved liggende saakaldte Rødbjerg, hvilke Boringer skal have udtømt de øverste Lag af Grundvandet, hvorfra Biskopskilden fik sin Forsyning. Forklaringen synes trolig nok. Mærkeligt er det i al Fald, at dette Vandlag (Rødbjerg-Vandet) netop i vor Tid er konstateret af en vis helsebringende Virkning, ganske vist af en mere naturbegrundet Art end den Troskultur, de hellige Kilder var Genstand for.

Med Biskopskildens udslukte Livsvæld standsede ogsaa Rønneboernes Udflugter til det gamle minderige Sted.

Som Sommerudflugtssted hører Biskopskilde nu altsaa kun til de historiske. Erindringen om Køreture hertil staar for en gammel Rønnebo som Strofer og Toner af en egen Bellmannsk Art:

Hvila vid denna Källa Vor lilla Frukost vi fremställa.

Bemærkninger:

Vandmøllen har i mange år været en privat beboelse. Villa Nova har været lukket i et par år, men de nye ejere har til hensigt at genåbne efter renoivering.

Transskription og bemærkninger skrevet i marts 2002 Jørn Kjøller®

Tak til Jørn Kjøller som har gravet det frem i arkivet

➤ Arkivalieronline

Arkivalieronline.dk meddeler at folketælling for København 1930 nu er tilgængelig på deres hjemmeside.

Se mere på www.arkivalieronline.dk

➤ Hvad et foredrag kan føre til

I bestyrelsen spørger vi ofte os selv: "Hvad får vore medlemmer egentlig ud af at komme til de foredrag vi arrangerer hvert år?? "

Tjaa, - det ved vi faktisk ikke noget om – ud over, at der en gang imellem er et medlem, der fortæller os, at vi gør et godt stykke arbejde, - men giver det medlemmerne noget konkret at komme til foredragene??

Her er i hvert tilfælde mit bud på et sådan arrangement, og hvad det senere bragte af "godter i posen."

I efteråret 2009 tog jeg mig sammen til at tage til Rønne for at høre foredraget: "Oringe og psykiatriens historie" af Erik Kahn.

Jeg har et par forfædre, der har været anbragt på sindssygehospital, og håbede at høre lidt om hvordan og om, jeg kunne komme tættere på historien bag disse personer.

Jeg havde før været til et par foredrag af Erik Kahn, og glædede mig til at høre ham fortælle om de danske sindssygehospitaler.

Det viser sig, at man godt kan få oplysningerne fra statshospitalerne.

Jeg besluttede at prøve.

Efter lidt hjælp fra personalet på Landsarkivet, fik jeg underskrevet en erklæring på, at oplysningerne var til slægtsforskningsbrug, samt oplyst fødselsdata og navn på den person jeg ville have oplysninger om.

Så gav jeg mig til at vente.

Stor var glæden, da jeg fik set på indholdet.

Det er sådan, at der i princippet kun totalbevares patientjournaler for patienter født den første i hver måned. Dette betyder, at for alle andre patienter kan man som regel kun få et udskrivelsesbrev, dvs. en sammenfatning af journalen på en enkelt side. Sådanne breve laves når patienten udskrives - eller ved dennes død, hvilket var tilfældet for min forfader.

Men i dette tilfælde var hele hendes journal bevaret på trods af at hun ikke var født den 1.

Foruden sammenfatningen af journalen, som jeg bringer det meste af herunder, var der også vedlagt billeder af hende, foruden hendes obduktionsrapport (hvis man ellers kan læse sådan en!!!).

Som det fremgår af sammenfatningen, hvor jeg af gode grunde har udeladt alt navnematerialet, får man et helt utroligt bredt indblik i patientens verden/familieforhold, samt hendes private liv. Et indblik, som jeg ikke ville

have mulighed for at få, med mindre jeg ligefrem havde mødt hende eller et nærtstående familiemedlem.

Men, - prøv selv at læse – på godt og ondt – og se hvilke tanker/billeder det skaber hos dig.

///

Journal fra Psykiatrihospitalet i Nykøbing Sjælland:

1953-1997: Udskrivningsbreve, kvinder født før 1910:

Renskrift af sammendraget:

Dispositioner:

Moderens søster (afdød) skal have været sindssyg og vistnok beh. på anstalt.

Moderen har været "underlig"; samlet på katte og haft sære ideer, men har aldrig været indlagt på anstalt.

Patientens læge oplyser, at patientens "fader" skal have hængt sig, da han ved hjemkomsten fra en rejse erfarede, at hans fader var fader til patienten.

Patienten har haft det godt i sit hjem; der blev pylret meget om hende. Fulgte nogenlunde med i skolen, har dog ikke taget examiner.

Som ganske ung har patienten forsørget sig som husassistent, men det gik

ikke på grund af manglende kræfter og vel også patientens ejendommelige sind.

Legemlige sygdomme:

Hun har altid været spinkel og svagelig og uegnet til arbejde, men har ikke gennemgået andre legemlige sygdomme end lungebetændelse for 30 år siden.

For ca. 11 år siden fik patienten invaliderende, og siden moderens død i 1928 boet på stiftelse.

Menses fra 13 års alderen regelmæssigt. Ophørt for 3 år siden

I psykisk henseende har patienten altid været meget mistænksom og svingende i stemning og hendes evner har været små.

Hun har i mange år været kendt som en original, der på gaden snakkede højt med sig selv, råbte efter folk, og, vel nok med rette, følte sig forfulgt og spottet af byens gadedrenge, på hvis spot hun reagerede hurtigt.

Hun har altid holdt meget af dyr og har en kat og en papegøje, som hun elsker.

Hun har dog altid tidligere været regnet for ganske ufarlig for sig selv og sine omgivelser, og har næppe før de

sidste måneder lidt af fixerede vrangforestillinger.

Nuværende status:

For ca. 1 måned siden fik patienten besøg af en svigerinde fra Amerika, og det synes som om stadige skænderier med denne svigerinde har gjort patienten psykisk dårligere.

Patienten begyndte at tro sig forfulgt; folk ville forgifte hende og hendes dyr.

Dagen før indlæggelsen hér var hun helt besat af denne tanke og var yderst råbende og urolig og talte om at tage livet af sig selv og dyrene inden andre ville gøre det.

Hun blev derfor bragt over på Øresundshospitalet i Helsingør, hvorfra hun straks tvangsindlagdes her.

Reservelæge Knudsen, Øresundshospitalet oplyser, at patienten ved ankomsten var meget ophidset, råbte, at hun intet havde gjort, og ikke ville i fængsel; troede at de ville myrde hende, og "det var ikke pænt gjort af dem".

Naboerne skulle have lagt gift i sengen og smurt gift på gulvet; "de stakkels dyr er syge af gift", og hun vil i det mindste have lov at komme hjem og

aflive dem – næste øjeblik – dyrene må ikke dræbes.

Hun mente at mærke elektriske trækninger i kroppen, troede, der var nogen udenfor, der ville hende ondt – var meget bange for en blank Everstang, som hun mente var ladet med elektricitet – Talte om en faldskærm, der var spændt ud i værelset – ville ikke lade sig forgive af andre osv. osv.

Hun var ved indlæggelsen her meget urolig og ængstelig.

Hun har næsten intet ville spise fordi "der var gift i maden", der var smurt gift på gulvet – i sengen – på hendes tøj osv.

Hun græder ustandselig over sine dyr derhjemme, der ligeledes bliver forgiftet – og desuden også dør af sult – og hun er helt trøstesløs herover.

Hun beder flere gange om at måtte få lov til at dø – "Vil De ikke nok dræbe mig, De ser så rar ud" – men straks efter er hun bange for, at vi vil dræbe hende, "Hvad har jeg gjort – " tror hun er i fængsel, at vi alle forfølger hende – ved godt at naboens dreng har lagt gift for hendes dyr, "og det var heller ikke hende, men naboen, der havde dræbt de dyr på Sundgården"

Hun påstår en enkelt gang under samtalen, at der er ansigter skjult på bunden af tallerkenen, og at disse ser på

hende og taler om hende; men straks efter benægter hun dog pure disse hallucinationer.

Hun er kun delvis orienteret, -

Som omtalt mener hun, at hun er i fængsel og i hvert fald i Helsingør.

Hun kender dog måned og årstal og sin egen fødselsdag og sit navn.

Objektivt gør hun et meget forkomment indtryk, er meget mager.

///

Udover dette, fik jeg af den lidt mere detaljerede journal bekræftet, at hun var ugift, barnløs og da hendes fars navn (- og dødsår) er nævnt dermed også endnu engang fastslået familieforholdet.

Oven i købet også navn på en person, der har stået patienten nær.

Hvis jeg ikke havde vidst det i forvejen, så gav ovenstående sammenfatning mig også oplysninger om, at moderen var død i 1928, at der var en levende broder, samt at der var familie i USA. Desværre ingen adresser på disse.

Jeg håber, at dette kan give "lidt blod på tanden" til at forsøge selv.

Held og lykke i jagten på at "klæde dine aner på".

Mange hilsner

Tonni

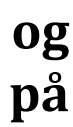

og
på

og
på

og
på

og
på

der videregav sagen til den nye amts-skriver og ridefoged August Dechner. Den 25. juli fandt det første forhør sted på herredstinget i Hasle. Kun Mandell Matsdatter mødte og erklærede sig for uskyldig.

På næste ting den 8. august mødte tjenestepigen Margrete Lauridsdatter, som tjente hos Anders Carstensen på Pilegård i Rø sogn. Den omtalte ungkarl hører man intet om, til gengæld fortalte tjenestepige en mærkværdig historie om forsøg på at helbrede et svageligt barn. Enken Ellen yngste barn var noget "Hvidt og Blegt" og hun havde den idé, at overføre gårdmandens søster Kirstens kræfter til hendes eget barn. Kirsten Carstensdatter og Ellens svage barn var nemlig født på samme tid. Den makabre metode bestod i, at tjenestepige skulle skaffe hende Kirstens "skarn" (afføring). "Overførslen" skulle ske ved hjælp af en pandekage. For 2 skilling skaffede tjenestepige noget skarn på størrelse med et hønseæg – men ikke gårdmandens søsters, men noget hun fandt ved den øde Møllegård. Under afhøringerne kom det frem, at lignende overføring af kræfter via "skarn" havde tidligere været praktiseret af en gammel kvinde.

Enken fik aldrig at vide, at det var en andens "skarn", som hun havde fået. Pandekagen havde heller ikke haft sin virkning, da enkens barn stadig var blegt og sygt.

At historien overlever til i dag må skyldes ungkarlen, der uheldigvis fik serveret en pandekage med "skarn" og at han gik til præsten, der så de kristne værdier angrebet af overtro og kvaksalveri. Amtmanden overgav sagen til den nye energiske amtsskriver August Dechner, der forfulgte sagen på herredstinget. Sagen blev ikke fuldstændig belyst, da enken Ellen Esber Esbersen var forsvundet. Trods efterlysning over hele øen, lykkedes det ikke at finde hende. Selv i hendes nærmeste slægt var man uvidende om, hvor hun kunne være. Hun vidste hvilken skæbne hun kunne få ved at blive dømt for hekseri.

August Dechner ville have enken dømt i absentia efter Den store Reces fra 1643 den 2. bog og 28. kapitel, der for "signen, manen og målen" dømmer til landsforvisning og til at miste deres boslod. Herredsfoged Barch fulgte anklagerens påstand og dømte Ellen til landsforvisning – hvilket hun sandsynligvis allerede selv havde fuldbyrdet med sin forsvinden.

Sagen findes i Bornholms Nørre Herreds tingbog 1678-1684 på følgende fredags tingmøder: 25. juli 1679, 8. august 1679, 15. august 1679, 22. august 1679, 12. september 1679, 17. oktober 1679, 25. oktober 1679 (dom)

Skrevet af: Jesper Vang Hansen,
<http://jespervanghansen.wordpress.com/author/vanghansen/>

➤ Tilbud

I forbindelse med den sidste opdateringsrunde til foreningens harddisk, har jeg fået indkøbt lidt for mange USB-penne.

Jeg kunne selvfølgelig lade dem ligge i en kasse og vente til der igen kommer en stor opdatering, men da vi har fået dem til en ret fornuftig pris synes jeg, at dette tilbud også skulle komme de af foreningens medlemmer, der ikke har en harddisk, til gode.

Jeg har således nogle 4 GB og 16 GB-penne liggende.

Disse kan erhverves – så længe lager haves – til hhv. 70 kr. og 150 kr.

Giv mig besked på tlf.: 5696 4558
eller på mail: ks@bslf.dk

mvh. Tonni

➤ Købstad - Helligkilder - damme

Den 7. december 1346 blev der sendt et brev til borgerne i Aakirkeby fra Ærkebiskopen i Lund, som på det tidspunkt hed Peder Jensen Galen, om at de kunne gøre brug af de retsregler, der gjaldt i de skånske købstæder.

Aakirkeby var altså blevet en købstad. Siden den tid har byen været igennem en lang og spændende udvikling, en historie, som flere med historisk interesse har beskæftiget sig med.

I forbindelse med 600 års jubilæet forfattede G.L.Dam og H.K.Larsen et blændende skrift: Aakirkeby 1346-1946, i hvilket de to forfattere med stor grundighed diskuterer hændelser i byen disse 600 år. Et vægtigt bidrag er en biografisk oversigt over mennesker, der har medvirket til denne udvikling i byen de mange år.

50 år senere kunne Bornholms historiske Samfund i 1996 med et helt bind af Bornholmske Samlinger, Række III Bind 10, uddybe den historiske udvikling i og omkring Aakirkeby med 14 forskellige og særdeles interessante indlæg.

Endelig har lokalhistorikeren Werner Hansen i to vægtige publikationer: "Inde i Landet, 1969" samt "100 år - og snart glemt" med stor indleven og viden beskrevet byens og omegnens puls de seneste små to hundrede år.

"Inde i Landet" blev udgivet af Aakirkeby og Omegns Sparekasse i anledning af 100-års jubilæet i 1969 og "100 år - og snart glemt" af Aakirkeby Sygekasse i anledning af 100 års jubilæet 1. maj 1972.

Endelig er utallige skribenter i tidens løb gået i dybden med enkelte temaer og skrevet større eller mindre indlæg i øens dagblade om dette eller hint fra købstaden inde i landet, senest Journalisten Svend Kramp om byens kilder og damme.

Kramp henviser til nogle arkæologiske udgravninger af oldtidens bopladser og argumenterer med, at disse er anlagt på steder, hvor der har været adgang til rent kildevand.

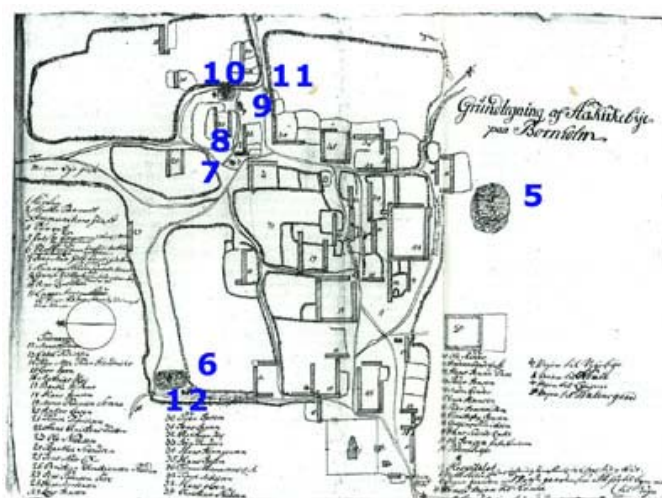
Flere af øens kildevæld har i nyere tid været antaget for at være hellige, og selv om Stednavnebogen fra 1951 kun medtager ni sådanne, mener Kramp at der må have været langt flere, som har haft en slags religiøs betydning for bornholmerne fra den ældste oldtid næsten frem til vore dage.

Hvad det er, der har gjort nogle af øens kildevæld til at være religiøse - ud over, at de har kunnet skaffe befolkningen helt rent vand til at drikke og vaske sig i, kan man ikke vide, men en kendsgerning er, at nogle har været specielt udvalgte, som man har navngivet, ofret til samt holdt ritualer og fester omkring.

Især ved midsummer og det som regel i dagene omkring Sankt Hans, blev der afholdt store kildefester, idet man mente, at kildernes vand på det tidspunkt havde størst helbredende kraft.

Ved kristendommens ankomst til landet blev det forbudt at tro på kilderne som helbredende og hellige, men da det ikke var muligt for gejsteligheden at få afvænnnet den almene befolkning fra troen på kildernes kraft og magt, fik de flere steder nye navne efter katolske helgener eller de fik ny kristen indfatning. Og flere af øens kirker er enten opført ovenpå eller i hvert tilfælde meget tæt på et kildevæld!

På et kort "Grundtegnning af Aakirkeby...", som menes tegnet af Byskriver Philip Rasch Dam i 1763 til daværende Amtmand Urne, er byens kilder og vandsteder indtegnet og navngivet. Det skal lige bemærkes, at kortet er orienteret Øst-Vest fra top til bund med Nord til venstre.

- 5) Præste Dammen, 6) Stokke Dam,
- 7) Jens Mads Hull, 8) Knarre Kilden
- 9) Gaase Hullet, 10) Jens Lars Dam
- 11) Lappetre ell. Penge-Kilden
- 12) Stokke Kilde

Bragt med tilladelse fra NaturBornholm. <http://www.naturbornholm.dk>

➤ Konkurrencen

1. I hvilken by lå Knarre Kilden. ?

2. Hvad blev enken Ellen Esber Esbersen dømt for?.

3. Hvad hedder Gundbergs Have idag?.

4. Hvem holder foredrag den 6. sep. kl. 19.00?.

5. Hvad betyder maritus?.

6. Hvor meget er en Skok?.

7. Hvad betyder Saturnis?.

8. Hvad er en Compater ?.

Der er 1 gavekort lydende på 200 kr. som præmie hver gang.

Der trækkes lod blandt alle indkomne rigtige svar.

Alle besvarelser skal være formanden i hænde senest den 15. okt. 2011.

Svarene sendes til Hans Ressel,
Dampmøllegade 11, 3700 Rønne.

På et postkort eller lignende eller sendes på E-mail: kon@bslf.dk

Mærkes "Konkurrence".

Svar på sidste konkurrence

1. Ved Fredensborg.
2. Urmager
3. Ilse Pihl
4. 4 & 7

5. 1 Bimpel = ½ Anker = 19,32 L

6. Person, der midlertidigt overtager en ejendom for en umyndig arvtager

7. Uægte barn

8. Bedstemor

Tillykke til vinderen af konkurrencen

Lass Mahler

Medl.nr. 373.03

Bestyrelsen

Formand: *Hans Ressel*

Tlf. 56 95 81 82

E-mail: fm@bslf.dk

Næstformand: *Frants Bøving*

Tlf. 56 97 40 04

E-mail: nf@bslf.dk

Kasserer: *Tonni Jørgensen*

Tlf. 56 96 45 58

E-mail: ks@bslf.dk

Sekretær: *Fie Ellebye*

Tlf. 56 99 00 77

E-mail: sk@bslf.dk

Best. medlem: *Susanne Ressel*

Tlf. 56 95 81 82

E-mail: 1bm@bslf.dk

Best. medlem: *Poul Erik Regnersen*

Tlf. 56 96 41 18

E-mail: 2bm@bslf.dk

Suppleant: *Ilse Pihl*

Tlf. 56 95 70 55

E-mail: 1s@bslf.dk

Suppleant: *Jack Funch*

Tlf. 56 99 00 77

E-mail: 2s@bslf.dk

Adresse: *Pingels Allé 1, 3700 Rønne*

E-mail: info@bslf.dk

Hjemmeside: www.bslf.dk

Giro nr.: 527 - 4621

Webmaster: *Philip Kofoed*

E-mail: wm@bslf.dk

Åbningstider Bornholms Ø- arkiv

Mandag **10:00 – 16:00**

Tirsdag **10:00 – 16:00**

Onsdag **10:00 – 16:00**

Torsdag **10:00 – 16:00**

Fredag **10:00 – 14:00**

Lørdag **Lukket**

Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forenings aktivitetskalender 2011 – 2012

Dato	Aktivitet	Foredragsholder
Lørdag 10. sep. 2011	Bustur på Bornholm, bagsiden af kalenderen og på hjemmesiden	Arrangør: Fie Ellebye
Onsdag 14. sep. 2011	Sin Bornholmske Fyhn slægt	Per-Kristian Fyhn
Lørdag 24.sep.2011	Arkiv lørdag & Hjælp til opdatering af harddisken	
Lørdag 8. okt. 2011	Mors hemmelighed	Karin Lützen
Onsdag 26.okt.2011	Arkiv aften & Hjælp til opdatering af harddisken	
Onsdag 9. nov. 2011	Jeg har kun almindelige mennesker i min slægt	Erik Kann
Lørdag 23. nov. 2011	Jule arr. & Frants fortæller om jul på søen	Frants Bøving
Lørdag 14. jan. 2012	Hvad kan jeg selv gøre før jeg spørger andre & hvordan kan jeg bruge foreningens harddisk?.	Hans Vindahl Pedersen & Hans Ressel
Lørdag 4. feb. 2012	Rønne før og nu set igennem et kamera	Ernst V. Hansen
Onsdag 29.feb.2012	Arkiv aften	
Onsdag 14.mar.2012	Arkiv aften	
Lørdag 24 mar. 2012 kl. 14:00	Generalforsamling & 25 års jubilæum mere herom senere	Forslag til behandling på generalforsamlingen skal skriftligt være bestyrelsen i hænde senest den. 15. jan. 2012, ifølge vedtægterne.
Onsdag 11. apr. 2012	Bornholmerne i Kongo !Bemærk! Afholdes på Bornholms Museum kl.19:00	Sanne Stenberg Hansen.
Lørdag 25. apr. 2012	Bornholmerurene !Bemærk! Afholdes på Bornholms Museum kl.19:00	Sanne Stenberg Hansen.

Alle foredrag foregår i salen på Rønne Bibliotek - hvis ikke andet er angivet

Alle arkivaftener foregår i Ø-arkivet ved Rønne Bibliotek, starter kl.19:00

Alle arkivlørdage foregår i Ø-arkivet ved Rønne Bibliotek, starter kl.10:00

Husk at biblioteket lukker kl. 18:00 om onsdagen.

BUSTUR

d. 10. september 2011

Turen koster 50 kr. som betales ved bussen.

10.00 Vi mødes ved "Velkomstcenteret" i Rønne

Slaustenene i Nylars.

Automobilmuseum

Børstenbinderen, Nisse- og troldekompaniet
Imens vi spiser vores medbragte frokost, vil han lave en børste og
hun vil fortælle om nisser og trolde.
Der vil være mulighed for at købe nogle af deres ting.

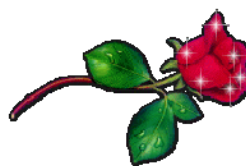
Derefter vil vores chauffør køre os i Troldeskoven, hvor han vil guide.

Ankomst til ?????? til kaffe og kage

16.30 Vender vi næsen mod Rønne

17.00 Ankomst til "Velkomstcenteret" Rønne

Bindende tilmelding inden d. 2. september 2011.
(Tilmelding fra d. 16. august til d. 30. august, skal ske til Hans)

Fie Ellebye på: sk@bslf.dk
eller på tlf: 56 99 00 77 efter kl: 18.00
evt: sms på tlf: 24 93 15 15

Hans Ressel på: info@bslf.dk
eller på tlf: 56 95 81 82

